C/2025/109

10.1.2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Ringmajanduse ja biomajanduse kooskõlastamine ELi ja liikmesriikide tasandil

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2025/109)

Raportöör: **Cillian LOHAN**

Nõustaja	Agnieszka SZNYK (raportööri nõustaja)
Täiskogu otsus	18.1.2024
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2024
Vastuvõtmine täiskogus	23.10.2024
Täiskogu istungjärk nr	591
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	192/2/3

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Tuleb luua seos Euroopa rohelise kokkuleppe, kestliku arengu kohustuste, ringmajanduse ning laiemate kliima- ja elurikkuse eesmärkidega. Jõuline biomajandus täiendab ringmajanduse valdkonnas tehtud edusamme ja võimaldab konkurentsivõimelist majanduskasvu meie planeedi taluvuspiirides kooskõlas kestliku arenguga.

1.2. EL peab ära kasutama võimaluse saada ülemaailmseks liidriks ning koostama selleks väga ambitsioonika ja sidusa biomajanduse strateegia. Tuleb luua võimalikult palju hästi tasustatud kestlikke töökohti, sealhulgas maa- ja äärepoolsetes piirkondades. Olemasolevat tehnoloogiat saab kasutada hädavajalike toodete ja teenuste turule toomiseks ja innovatsiooni edendamiseks ning seda peab toetama tugev ja omavahel seotud ringlust käsitlev õigusaktide pakett.

1.3. EL vajab biomajanduse mõiste selgelt määratlemist, et tõsta üheselt mõistetavalt esile selle seos ringmajandusega ja selle potentsiaal kestliku arengu saavutamise vahendina.

2. Üldised märkused

2.1. Biomajanduse arendamisel tuleb pidada silmas strateegilist autonoomiat ja võtta arvesse konkurentsivõimet, nii nagu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on selle varem määratlenud ([1]). Eelkõige peaks konkurentsivõime tagama ettevõtluse, teadusuuringute ja innovatsiooni toetamise, et säilitada ELi standardid. Samas ei tohiks väljaspool ELi kehtivaid madalamaid standardeid ja piiratumaid ambitsioone kasutada selleks, et õigustada võidujooksu madalaima taseme suunas.

([1]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus — Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Meie tuleviku kindlustamine. — Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärk ja tee kliimaneutraalsuse saavutamiseni 2050. aastaks, ehitades üles kestliku, õiglase ja jõuka ühiskonna (COM(2024) 63 final) (ELT C, C/2024/4667, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „„Eesmärk 55“: ELi 2030. aasta kliimaeesmärgi saavutamine teel kliimaneutraalsuseni“ (COM(2021) 550 final) (ELT C 275, 18.7.2022, lk 101).

2.2. Biomajanduse peavoolustamisel tuleks eeskujuks võtta ringmajanduse algatuste edu ärimudelite ümberkujundamisel ja tarbijatele kasu toomisel. Arvestada tuleks saadud kogemustega, sealhulgas pöörata suuremat tähelepanu uue majandusmudeli sotsiaalsetele aspektidele.

2.3. Oluline on anda ettevõtlussektori uuenduslikele eestvedajatele rahalist toetust, tagamaks, et biomajanduse esmased kasutuselevõtjad ei oleks halvemas olukorras, eelkõige ELi konkurentsivõime tagamise kontekstis.

2.4. Vastastikuseks õppimiseks ja teadmiste jagamiseks tuleks kasutada Euroopa ringmajanduse sidusrühmade platvormi, selle tugevat võrgustikku ja eelkõige koordineerimisrühma. Euroopa ringmajanduse sidusrühmade platvormi teadmuskeskust saab kasutada biomajanduse alase teabe ja eksperditeadmiste kogumiseks ja kättesaadavaks tegemiseks ([2]).

2.5. Lähtudes ELi biomajanduse noortesaadikute edukast tööst, soovitame luua alalise osalusplatvormi või võrgustiku, et esindada biomajanduses noorte seisukohti ja aidata kaasata noori sidusrühmana otsustusprotsessi.

2.6. Biomajandus peaks olema kooskõlas ringmajanduse põhimõtetega, eelkõige kaskaadkasutuse põhimõttega. Biomajanduse toodete ja innovatsiooni puhul tuleks soodustada ringmajandusel põhinevat disaini, jäätmeteket tuleks ennetada või minimeerida ja jäätmeid väärtustada, energiasisend peaks olema ringluspõhine ning eesmärk peaks olema töötamine looduslikest tsüklitest lähtuvalt.

2.7. Biomajandus on strateegiline valik, mis nõuab investeeringuid, haridust ja kohanemist. Tugev vastastikuse õppimise süsteem peaks võimaldama biomajanduses osalejatel üksteiselt õppida ja töötada välja pidevalt korduv õppemudel koos lihtsa juurdepääsuga rahastamisele. Biomajandus tuleks lisada ka noorte õppekavadesse koolides ja kutseõppes.

2.8. Võttes aluseks varasemad teadusuuringud ja investeeringud, tuleks biomajanduse võimaluste maksimeerimiseks tagada konkreetsete teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamine. See aitab ära tunda tööstussümbioosi ja tuua esile võimalusi sotsiaalse kasu saamiseks ning tegutseda samas planeedi võimaluste piires.

2.9. Mõne bioloogilise materjaliga seotud maakasutustegevuses kasutatakse saastavaid aineid ja tavasid, mis degradeerivad mulda ning suurendavad jäätmete hulka. Selline maakasutus ei ole automaatselt osa biomajandusest ELi biomajanduse strateegia kontekstis.

2.10. Algatust BIOEAST saab kasutada kõnealuse sektori koostöö mudelina. Kesk- ja Ida-Euroopal, sealhulgas paljudel kandidaatriikidel, on biomassi väärtustamisel oluline roll.

3. **Poliitika sidusus, sealhulgas kestliku arengu eesmärgid**

3.1. On ülimalt oluline, et sellised poliitikaalgatused nagu ELi biomajanduse strateegia oleksid kooskõlas muude poliitikavaldkondadega, mis on seotud Euroopa rohelise kokkuleppe, Pariisi kliimakokkuleppe, ringmajanduse ning kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030. Muud selle teemaga seostuvad algatused on süsiniku sidumise sertifitseerimise raamistik, ELi looduse taastamise määrus ning esialgne kokkulepe pakendite, bioressursipõhiste plastpakendite ja toiduga seotud toimikute kohta. Koos kavandatud ringmajanduse õigusakti ja Euroopa biotehnoloogia õigusaktiga võiks välja töötada ka biomajanduse tegevuskava. Sellega saab tagada, et ELi biomajandus aitab aktiivselt kaasa kliima- ja elurikkuse eesmärkide saavutamisele.

([2]) https://circulareconomy.europa.eu/platform/en.

3.2. Oluline on töötada välja ühiselt kokkulepitud määratlus, millest nähtuks selgelt, et biomajandus on kestliku arengu saavutamise vahend. Selles mõttes peab määratlus siduma biomajanduse nii keskkonna-, sotsiaalsete ja majanduslike aspektide kui ka ühiste ja samaväärsete prioriteetidega, säilitades samal ajal kooskõlla G20 ([3]) ja ÜRO kasutatavate määratlustega. Nii on võimalik tagada üksteisega kooskõlas olevad strateegiad kõigis liikmesriikides ja piirkondades.

3.3. Biomajandust ja ringmajandust tuleks vaadelda teineteisega seotuna. Ringmajandus pakub süsteemset lähenemisviisi materjalivoogude kestlikuks haldamiseks ning edendab toorainete korduskasutamist ja ringlussevõttu ja selle edasiviivaks jõuks on ökodisain. Biomajandus lähtub samadest põhimõtetest, kuid neid kohaldatakse bioloogilistele voogudele.

3.4. Biomajandus peab olema kooskõlas sinise kokkuleppega. Kui arvutatakse vee kogust toote kohta, on vaja välja arvutada ressursikasutus. Poliitika sidususe tagamiseks on vaja selgeid seoseid ökodisaini ja kemikaalistrateegiaga, mis peegeldavad ökosüsteemide ja inimeste tervislikku seisukorda.

3.5. Konkurentsivõimet tuleks vaadelda komitee eelnevalt kokku lepitud seisukohtade kontekstis, milles rõhutatakse, et seda ei tohiks kasutada ettekäändena madalaima ühise nimetaja leidmiseks keskkonnahoidlike ja sotsiaalsete standardite osas, ning seda tuleks alati vaadelda kooskõlas meiekohustustega kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks. Sellele pööratakse erilist tähelepanu hiljutises Draghi aruandes ([4]).

4. **Tehnoloogia ja maakasutus**

4.1. Tähtis on biomajanduse kõrgtehnoloogiline element. See hõlmab tehnoloogilisi arenguid ja innovatsiooni, mille käigus töötatakse toodete jaoks välja bioressursipõhised komponendid, mis asendavad praeguseid fossiilkütustel põhinevaid või muul moel mittekestlikke tooteid.

4.2. Digitaalsed ja tehnoloogilised vahendid annavad hoogu biomajanduse tõhususele, kuid need ei tohiks muutuda eesmärgiks omaette. Eesmärk on minna üle bioressursipõhisele majandusele ja looduslike bioloogiliste protsesside tõhusale kasutamisele, et parandada meie majandusmudeli kestlikkust, võttes seejuures aluseks ringmajanduse põhimõtted ja lähenemisviisid.

4.3. Biomajanduse eesmärk on õiglane üleminek, austades traditsioonilisi tavasid ja looduspõhiseid lahendusi. See on eriti oluline põllumajandusliku toidutööstuse sektoris, kus on palju näiteid väikestest ja keskmise suurusega põllumajanduslikest pereettevõtetest, mis kasutavad kvaliteetse ja väärtusliku toidu tootmiseks traditsioonilisi taastavaid meetodeid, mis ei nõua kõrgtehnoloogiat või digiüleminekut. Seda aspekti ei tohiks unustada kõrgtehnoloogia laialdasema kasutamise poole pürgides. Toidu ja keskkonna puhul tuleks toetada looduspõhiseid lahendusi.

4.4. Linnapõllumajandus käsikäes tehnoloogiapõhise andmejagamisega võib lühendada tarneahelaid ning sidemed toiduringluskeskustega võivad aidata lahendada toidu raiskamise probleemi, lõimides ringluse ja biomajanduse. Need võimalused tuleks kavandada koostöös linnakogukondadega.

4.5. Looduslike süsteemide kasutamist süsiniku sidujate loomiseks saab tõhustada ja soodustada. Püsimetsamajandamise raames majandatav bioloogiliselt mitmekesine mets, mis on tüüpiline paljudes ELi liikmesriikides, toob mitmesugust kasu kestlikkuse eri aspektidele. Paljusid põllumajandusettevõtteid juba majandatakse viisil, mis kasutab loodust süsiniku sidumiseks, rakendades näiteks taastavaid tavasid, mis suurendavad süsiniku säilitamist mullas, ning luues ja säilitades hekke põllupiirdena. Sellised tavad on vahendid kliima- ja kestlikkuseesmärkide saavutamiseks ning neid tuleb biomajanduse strateegia raames tunnustada ja premeerida. Mehaaniline süsiniku sidumise tehnoloogia, mis on küll tehniliselt teostatav, tõstatab aga endiselt küsimusi selle kaubandusliku tasuvuse seisukohast.

([3]) G20 biomajanduse kõrgetasemelised põhimõtted: https://www.g20.org/en/news/g20-reaches-consensus-and-establishes-high-level-principles-on-bioeconomy.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf.

5. **Sotsiaalne aspekt**

5.1. Biomajandusel on täiendav sotsiaalne mõõde, pidades silmas nende ettevõtetega seotud inimesi ja kogukondadele loodavat kasu.

5.2. Mis puudutab maaelu strateegiat ning maa-, ranniku- ja äärepoolsete piirkondade arendamist ja toetamist, siis biomajanduse raames on võimalik luua hästi tasustavaid ja kestlikke töökohti, võimalusi, pakkuda koolitusi ja luua sotsiaalset kasu, arendades hoolikalt biomajandust, mis on kooskõlas ringluse ja kestlikkusega.

5.3. Põllumajanduse tulevikku käsitleva strateegilise dialoogi aruanne ([5]) pakub võimaluse integreerida ringmajanduse põhimõtted biomajanduse kaudu vastupidava toidusüsteemi loomisse ELis. Kaardistada tuleks ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) alla mittekuuluvad toetused ja rahastamine, et maksimeerida võimalusi ja tagada laiaulatuslik toetus põllumajandustootjatele, kes soovivad alustada üleminekut.

5.4. Biomajanduse strateegia annab võimaluse panna alus Euroopa maaelu visioonile, võttes arvesse maapiirkondades elavate inimeste heaolu ja seades esikohale ringluse täiendavad põhimõtted, mis toetavad lühemaid tarneahelaid, parandamist ja korduskasutamist. Visioonis tuleks visandada toetusmeetmed, et anda noortele võimalus saada muutuste eestvedajaks biomajanduse tuleviku kujundamisel.

5.5. Laiema ühiskondliku kasuna võib välja tuua elanikkonna parema tervise ja heaolu, millega kaasneb eelarve kokkuhoid tervishoiuteenuste osutamisel, ning maapiirkondade taaselustamise. Selleks et tagada biomajanduse tavade aus ja õiglane rakendamine, on vaja teadusuuringuid, mis tooksid esile võimalused, olles samas realistlikud probleemide käsitlemisel.

Brüssel, 23. oktoober 2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Oliver RÖPKE

([5]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_et.